

3-Mavzu: Oshxonada kiyiladigan kiyimlarni konstruksiyalash haqida umumiy ma'lumot

Reja:

1. Oshxona buyumlari haqida umumiy ma'lumot. Choynak uchun yopgich, taglik va ushlagichlarning asos chizmalarini chizish.
2. Kiyim eskizini chizishga qo'yiladigan talablar.
3. Fartuk va ro'molni konstruksiyalash tartibi.
4. Fartukni texnik modellashtirish.

Tayanch so'z va iboralar: *Choynak uchun yopgich, choynak tagligi, ushlagich, fartuk, model, fason, eskiz, modellashtirish, texnik modellash, ijodiy modellashtirish.*

1. Oshxona buyumlari haqida umumiy ma'lumot. Choynak uchun yopgich, taglik va ushlagichlarning asos chizmalarini chizish

Bizni o'rab turadigan muhit qulay hamda go'zal bo'lishi kerak. Shuning uchun nafaqat xona anjomlarini, balki oshxona anjomlarini ham badiiy did bilan tayyorlashimiz zarur. Oshxona shinam va ozoda bo'lsa, undagi predmetlarning barchasini zamonaviy uslubda joylashtirish maqsadga muvofiq bo'ladi. Shuningdek, oshxonada bemaolol ishlashimiz uchun esa bizga yordamchi ish qurollar kerak bo'ladi. Masalan, qozon va choynak ushlagich, fartuk va hokazo. Oshxona uchun komplekt anjomlariga: parda, dasturxon va salfetaklar, sochiq, choynak uchun isitgich, choynak ushlagich, fartuklar kiradi. Bularni tayyorlash uchun och rangdagi zigir, paxta tolali matolardan foydalansa bo'ladi. Ularning kompozitsion yechimini hosil qilish uchun sanab o'tilgan buyumlarning bir xilda bezalishiga ahamiyat berish kerak.

Dasturxon-to'g'ri to'rtburchak bo'lib, stol o'lchamlariga mos bo'ladi. Salfetaklar esa 35x35 sm dagi to'rtburchak shaklida bo'ladi.

CHoynak uchun yopgich — oshxona uchun kerakli va foydali narsa hisoblanadi. Yopgich ostidagi choynakda choy o'zining xushbo'yligini, issiqligini uzoq vaqtgacha saqlaydi.

Choynak uchun yopgich 2-detaldan-choynak g'ilofi va choynak tagligidan iborat. Choynak g'ilofi issiq astar-ostki qismi va usti qismi bezatilgan avradan iborat. Katta bo'lak g'ilofning ostki qismiga teng bo'ladi. Ostki qismi 2 qavat astandan iborat bolib, uning orasiga vatin yoki porolon qo'yib qo'lda yoki mashinada qaviladi. Ustki qismiga kashta alohida tikib olinadi va yon tomonlari alohida petlya chokda tikiladi. So'ngra kashta tikilgan avrani ostki qismiga bostirib tikiladi. Ostki qismidagi issiq vatin yoki porolondan 1 sm kesib tashlanadi, shunda biriktirilgan chok qalin bo'lmaydi. G'ilofning pastki qismiga mag'iz bilan ishlov beriladi.

Choynak uchun yopgichlarning juda ko'p turlari mavjud. Bu albatta kishining ijodkorlik qobiliyati bilan bog'liq. Quyida choynak yopgichlarning turlari bilan tanishamiz (3.1-rasm).

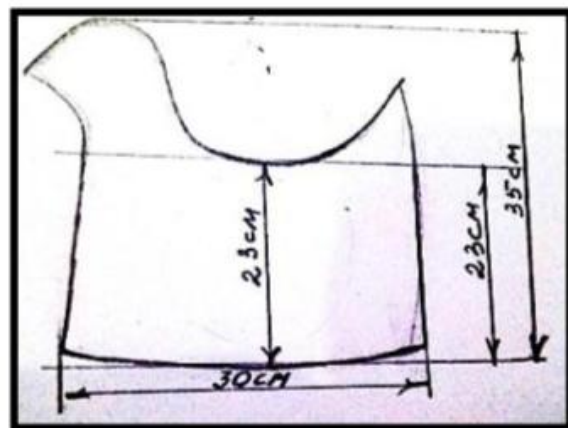
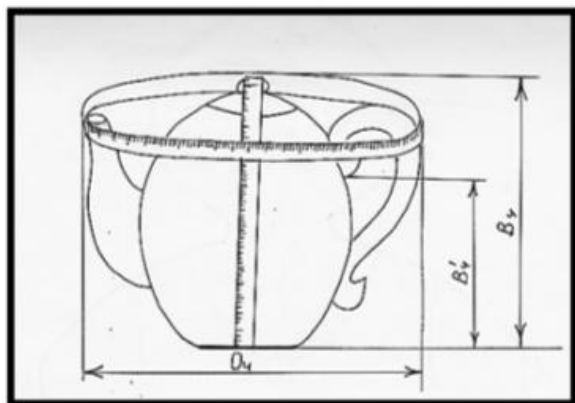
3.1-rasm. Choynak yopgichlarning turlari

Choynak yopgichning o'lchamlarini aniqlash va chimasini chizish (3.2-rasm).

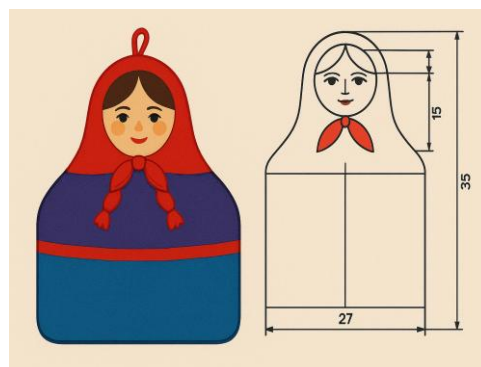
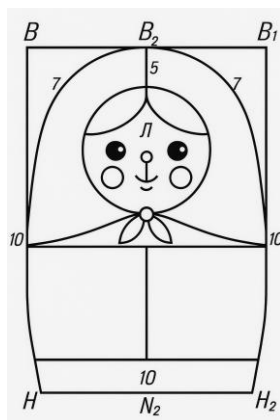
3.1-jadval

№	O'lchov belgisi	O'lchov nomi	O'lchov, sm
1	C _{ch}	. Choynakning yarim aylanasi	20

2	B_{ch}	Choynakning balandligi	16
---	----------	------------------------	----

3.2-rasm. Choynak yopgichning o'lchamlarini aniqlash va chimasini chizish

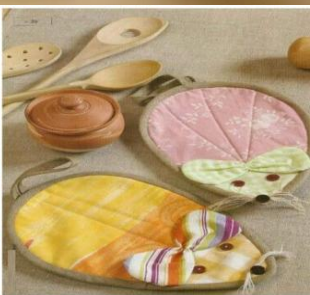

3.3-rasm. “Matryoshka” choynak isitgichi

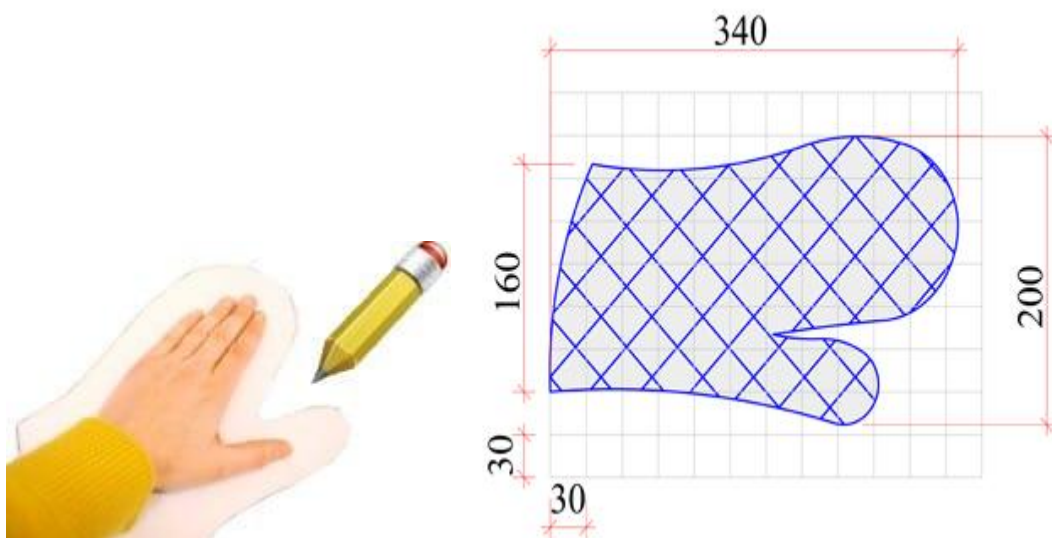
Choynak tagligi 3 qavat asosiy gazlamadan turli shaklda bichiladi, qo'lda yoki mashinada qaviladi va atrofi choynak g'ilofi bilan bir xilda mag'iz bilan ishlov beriladi.

Ushlagichlar oshxonada bo'lishi kerak bo'lgan narsadir. Issiq idishlardan foydalanganda qo'llarni kuyishdan himoya qiladi, o'z navbatida oshxonani dekorativ element sifatida to'ldiradi. Ular har qanday shaklda va dizaynda bo'lishi mumkin (3.4-rasm).

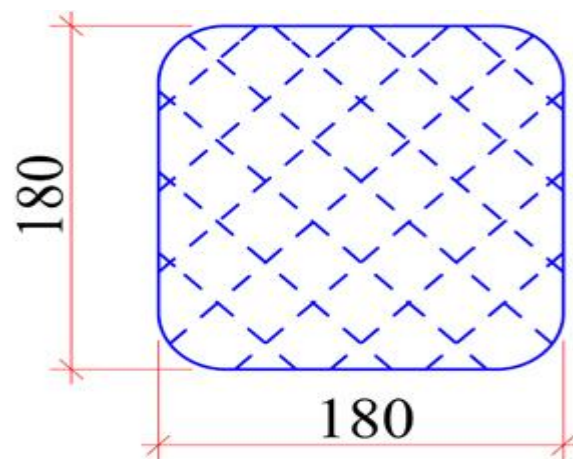
Ushlagichlari ham choynak tagligi kabi tayyorlanadi: asosiy gazlama, vatin yoki porolon va astar birgalikda qo'yiladi, chetlari ichkariga bukiladi va 0,2 sm chok haqiga chetidan mashinada tikiladi. Bunda ushlagich uchiga shnur yoki rolik qo'yiladi (3.5, 3.6, 3.7-rasmlar).

3.4-rasm. Ushlagichlarning turlari.

3.6-rasm. Qo'l shaklidagi ushlagich

3.7-rasm. To'rtburchak shaklidagi ushlagich

1. Kiyim eskizini chizishga qo'yiladigan talablar

3.8-rasm. Fartuk turlari

Fartuk uy kiyimi hisoblanib, uyda biror yumush bilan band bo'lganda ko'ylakni iflos qilib yubormaslik, ishni bemaol qilish uchun kiyiladi. Fartuk turli xil fasonlarda bo'lib, uning fasoni odamning yoshiga va gazlamasiga bog'liq bo'ladi.

Fartuk rasmiyat va ishborlik xususiyatlarisiz, shakli, qo'shimchalari va ziynatlari hisobiga o'ng'aylik, bemaollik tuyg'usi hosil qiladigan bo'lishi kerak. Fartuk uy kuyimining timsoli bo'lib, muhofaza vazifasini ham, estetik vazifani ham o'taydi, bezak bo'lib xizmat qiladi, ozodalik va saranjom-sarishtalik timsoli hisoblanadi. Fartukning kompozitsion yechimi uning nimaga mo'ljallanganligiga bog'liq: u uy yig'ishtirish uchun yopiq, ovqat pishirish uchun kichik, lekin albatta ko'krakni yopib turadigan, mehmon kutish uchun belda turadigan kichik, bashang bo'lishi kerak.

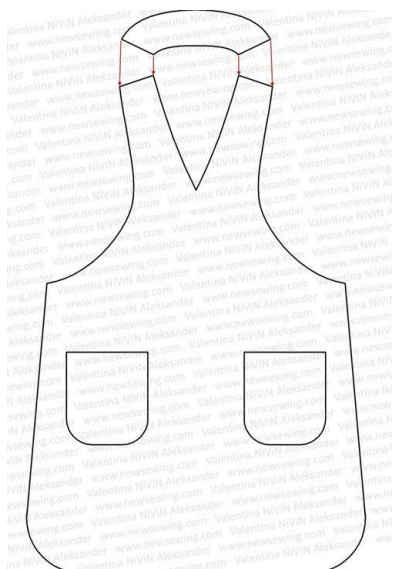
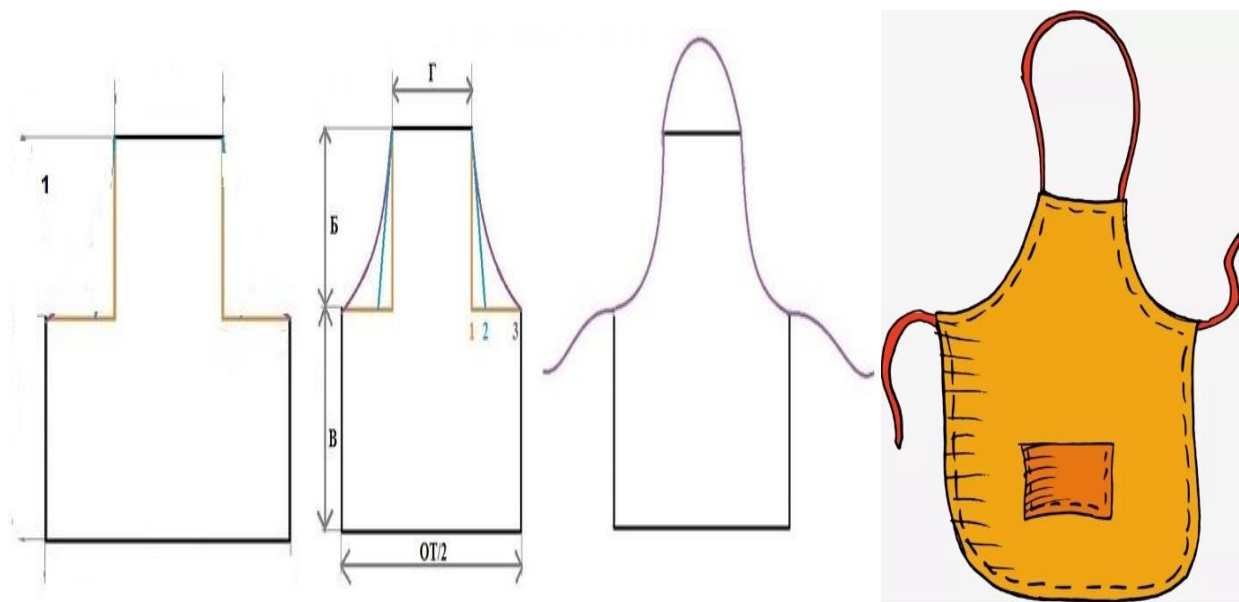
Fartukning shakl va o'lchamlari juda har xil: belbog'i boshqa gazlamadan, bo'yinga osiladigan tasmali, ko'krakpesh qismi bo'lgan, ajratib olinadigan yubkali, xalatga o'xshash yopiq bo'lishi mumkin. Shuningdek, bo'yin bog'ichli, yelka, ko'krak, belbog'ichli bo'lishi mumkin. Bog'ichning turi fartukning shakli va nimaga mo'ljallanganiga bog'liq.

Shakl, rang, gazlama va dekorativ bezakning monandligi hisobiga uy kiyimi bilan fartukning komplekt bo'lishiga erishiladi. Fartuk vositasida gavdaning ko'ngildagidek idrok etilishiga erishsa bo'ladi. Masalan, yelka bog'larini bo'yinga yaqin bog'lab, yelkalarni toraytirib ko'rsatsa bo'ladi, burmalar bo'ksani kengroq, taxlamalar esa torroq qilib ko'rsatadi.

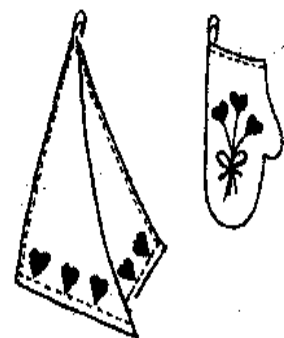
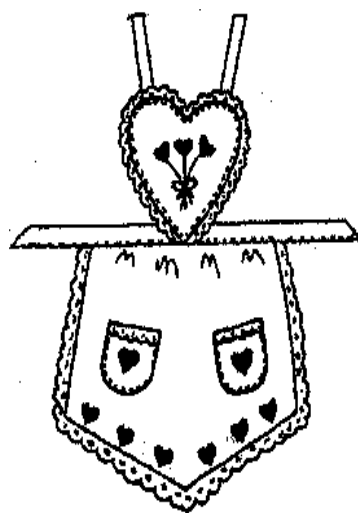
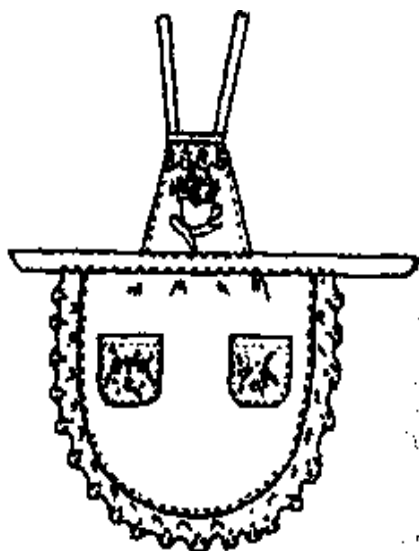
Kiyim eskizini chizishga qo'yiladigan talablar. Moda olamida yangi modellarning dizayni, ular bichilishidan va tikilishidan oldin, qo'lda chizilgan eskizlar ko'rinishida taqdim etiladi. Avval siz **eskiz** tayyorlaysiz - bu rasm ko'rinishining asosi bo'lib xizmat qiladigan model ko'rinishidagi rasm.

Fartuk bir necha qismlardan, ya'ni ko'krak qismi, bog'ichi, belbog'i, etagi va cho'ntagidan iborat bo'lib, ular alohida – alohida tayyorlanib, so'ngra o'zaro briktiladi. Quyida ko'krak qismi va ko'krak qismsiz fartuk chizmalarini chizish bilan tanishasiz. (3.9,10,11-rasmlar).

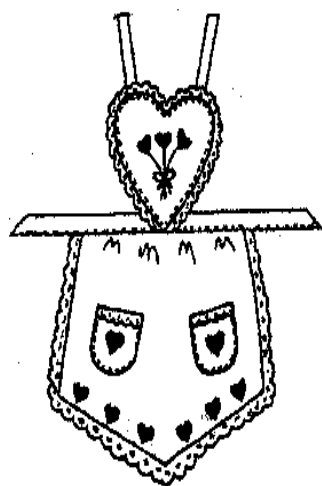
Fartuk eskizini chizish uchun yordamchi chiziqlardan foydalanamiz. Avval geometrik chiziqlarni chizamiz. 3.9-rasmdagidek geometrik figura hosil bo'ladi. Keyin burchaklarni egik chiziqlar bilan birlashtirib chiqamiz. Shundan keyin yon chiziqdan bog'ichini, yuqori qismida esa bo'yindagi bog'ichini chizamiz va asosiy chiziqlarni qalinlashtiramiz. Fartukda cho'ntak yoki bezaklarni ham tasvirlash mumkin. Yakuniy bosqichda eskizni ranglaymiz.

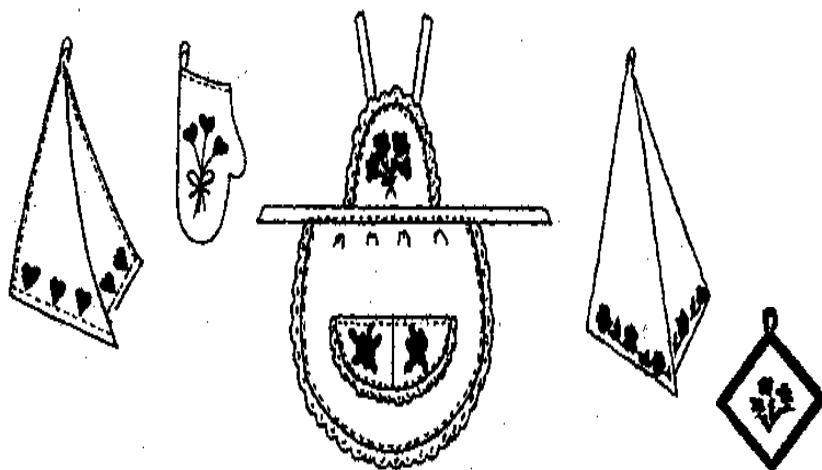
3.9-rasm. Fartuk eskizini chizish tartibi.

Model №1

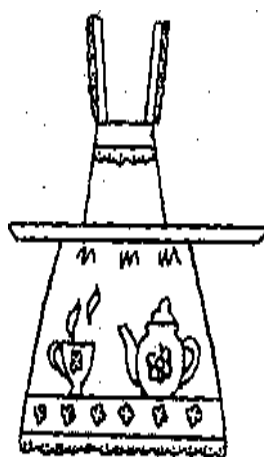
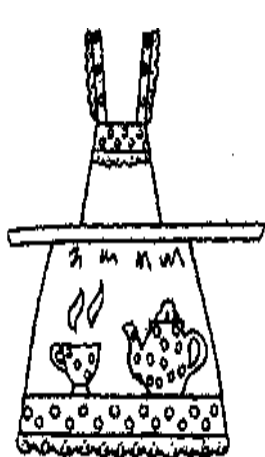

Model №2

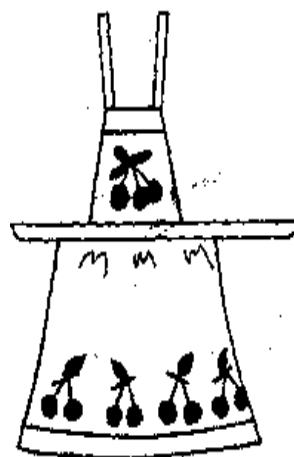

Model №3

Model №4

Model №5(a,b)

Model №6

3.10-rasm. Fartuk eskizlari.

3.11-rasm. Fartuk eskizlari.

3. Fartuk va ro'molni konstruksiyalash tartibi

Fartuk chizmasini chizish uchun gavdadan olingan o'lchovlar qiymati 3.2-jadvalda keltirilgan.

3.2-jadval

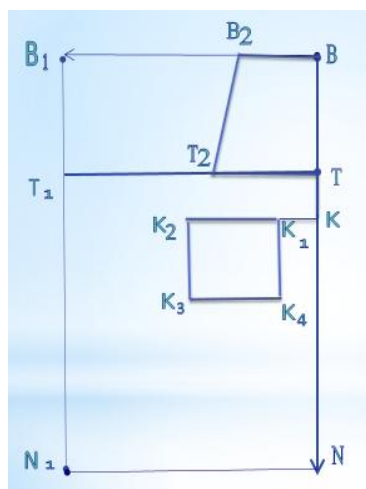
Nº	O'lchov belgisi	O'lchov nomi	O'lchov, sm	Mening o'lchovim
1	$U_{ko'k}$	Ko'krak qismining uzunligi	18	
2	U_f	Fartukning uzunligi	50	
3	$C_{bo'k}$	Bo'ksa yarim aylanasi	44	
4	C_{bel}	Bel yarim aylanasi	34	
5	P_F	Fartuk kengligi qo'shimchasi	10	

Ko'krakpesh qismli fartuk chizmasini chizish (3.12-rasm)

3.3-jadval

T/r	Chizmadagi belgi	Kesim nomi	Kesim yo'nali shi	Hisoblash formulasi va hisoblar	Konstrukтив bo'lak qiymati, sm
To'rning o'lchovlari.					
1	BT	Ko'krak qismining	Pastga	$U_{ko'k} = 18$	18

		uzunligi			
2	TN	Fartuk etagining uzunligi	Pastga	$U_f = 50$	50
3	BB1	Fartukning kengligi	Chapga	$C_{bk}:2+P_F$ $=44:2+6$	28
4	BB1=TT1=NN1		Chapga		
Ko'krakpesh qismining o'lchovlari					
5	BB2	Yuqorisining kengligi	Chapga	8	8
6	TT2	Pastining kengligi	Chapga	$BB2+1,5=8+1,5$	9,5
7	B2T2	Nuqtalar o'zaro birlashtiriladi			
Cho'ntakning o'lchovlari					
8	TK	Bel chizig'idan cho'ntakkacha	Pastga	7	7
9	KK1	Old o'rtasidan cho'ntakkacha	Chapga	8	8
10	K1K2=K1K3	Chontakning kengligi	Chapga	14	14
11	K1K3=K2K4	Chontakning uzunligi	Pastga	14	14

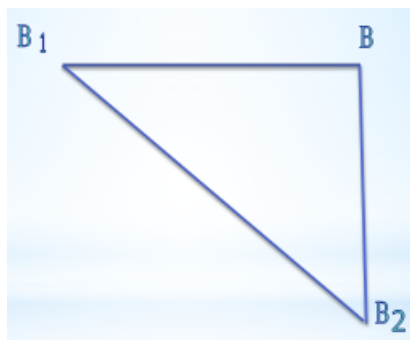

3.12-rasm. Ko'krak qisimli fartuk chizmasi

Ro'mol chizmasini chizish (3.13-rasm)

3.4-jadval

T/r	Chizmadagi belgi	Kesim nomi	Kesim yo'nalis hi	Hisoblash formulasi	Natija
1	BB1	Ro'molning to'g'ri tomoni	Chapga	40	40
2	BB2	Ro'molning to'g'ri tomoni	Pastga	40	40

3.13-rasm. Ro'molning chizmasi

4. Fartukni texnik modellashtirish

Moda yaratish uchun asosiy andaza chizmasiga har xil chiziqlar kiritiladi. Ishni bajarishda avval tanlangan bo'yicha asosiy chizma chiziladi. Shu chizmaga biror chiziqni qo'shib yoki undan biror chiziqni olib tashlab, qismlar shaklini o'zgartirishni modellashtirish deyiladi.

Kiyimning qismlari shaklini o'zgartirmay, ularni bezatish yo'li bilan ham modellashtirish mumkin. Bir xil andaza bilan tikilgan uy fartugi 3.13-rasmda berilgan. Bu fartuklar turli ko'rinishda va har xil bezaklar bilan tikilgan.

3.14-rasm. Fartukni bezash yo'li bilan modellashtirish

Bezak materiallariga jiyak, to'r, kashta, quroq, bulardan tashqari, applikatsiyalar kiradi. Applikatsiya yordamida bezatilgan fartuklar sho'xchan bo'lib ko'rinadi.

Bezaklar kiyimni bezash uchun ishlatiladi. Bezaklarning turli tuman xillari mavjud. Bezak sifatida ko'prok furnituralardan (tugmalar, piston, zamok, ilgak va xokazolar), hamda bezak gazlamalardan (tasma, to'r, lenta va xokazo) foydalaniladi. Gazlama rangida yoki kontrast rangda berilgan bezak baxya qator ham kiyimni bezatadi.

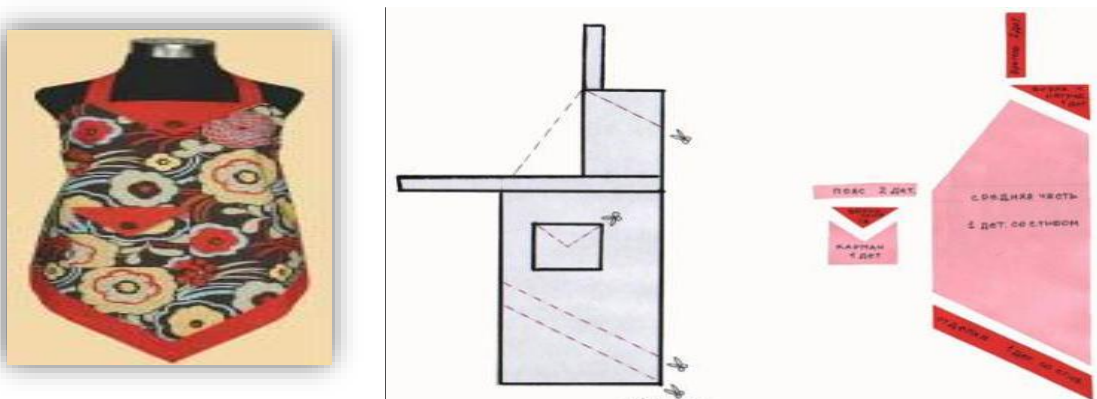
Modelning fasoni modellar jurnalidan olinadi yoki ijrochining rasm chizib ko'rsatgan taklifiga ko'ra tanlanadi.

Model chiziqlarining hammasini konstruksiya asosining chizmasida xuddi model rasmidagidek joylashtirish kerak. Bunda gavda tuzilishining xususiyati, uning mutanosibligi albatta hisobga olinishi kerak. Bu konstruksiya asosining chizmasiga tushirilgan fason chiziqlari gavdaning haqiqiy mutanosibligini buzib qo'ymasligi uchun kerak.

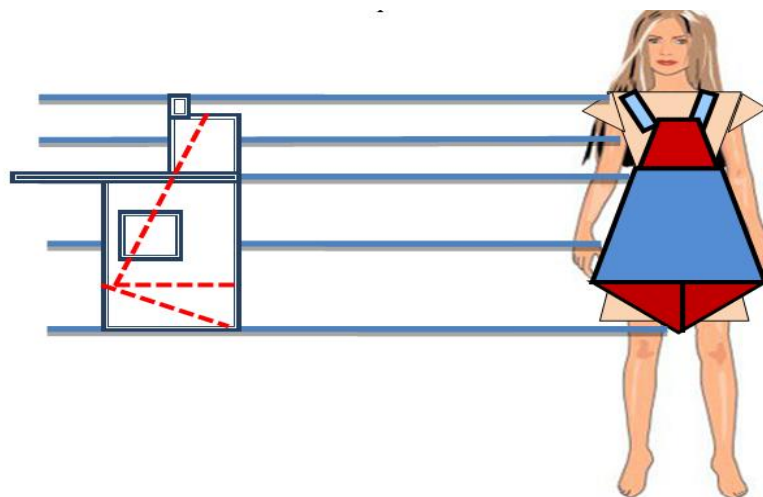
Fasonga binoan detalning yangi shaklini detal andazani shartli bo'laklarga bo'lib, keyin u bo'laklarni surib va ularni yangi holatga ko'chirish yo'li bilan hosil qilinadi.

Texnik modellashtirish jarayonini 3 bosqichga bo'lish mumkin (3.15,16,17-rasmlar):

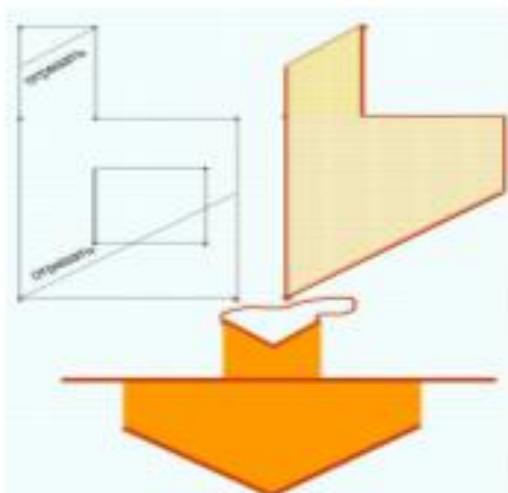
1. Fason chiziqlarini o'tkazish.
2. Belgilangan chiziqlarni qirqish
3. Model asosida detallarni hosil qilish

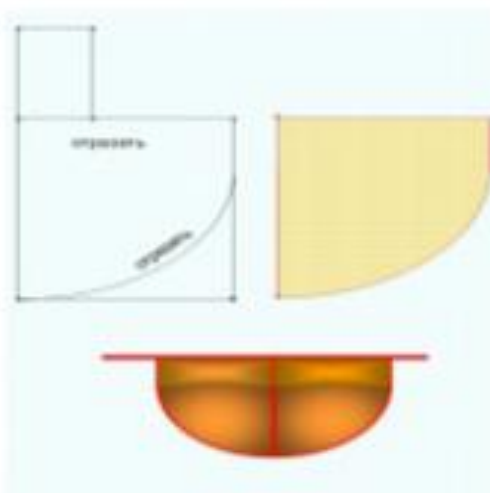
3.15-rasm. Texnik modellashtirish jarayonining 3 bosqichi

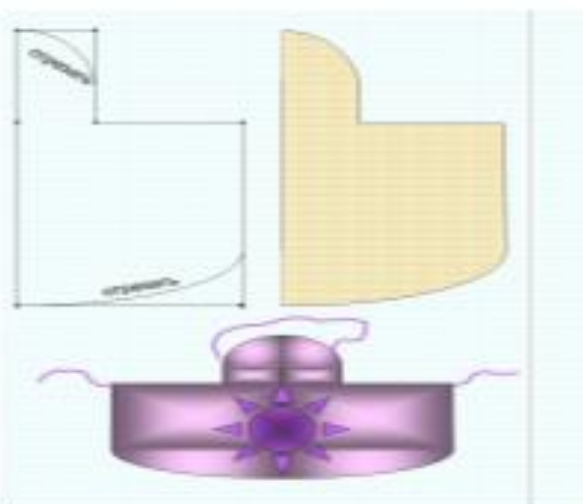
3.16-rasm. Fartukni texnik modellashtirish

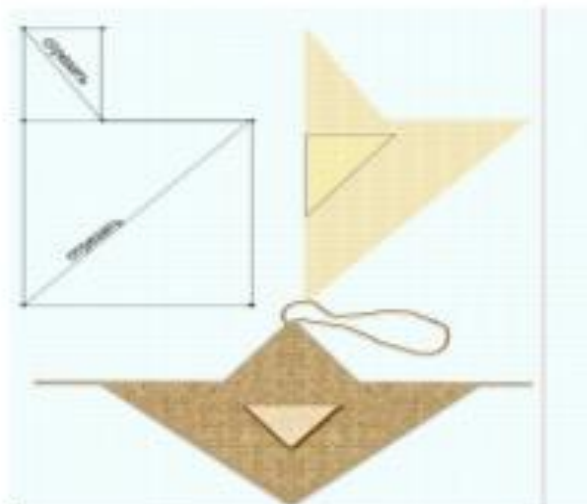
Model №1. Fartukni modellashtrish

Model №2. Fartukni modellashtrish

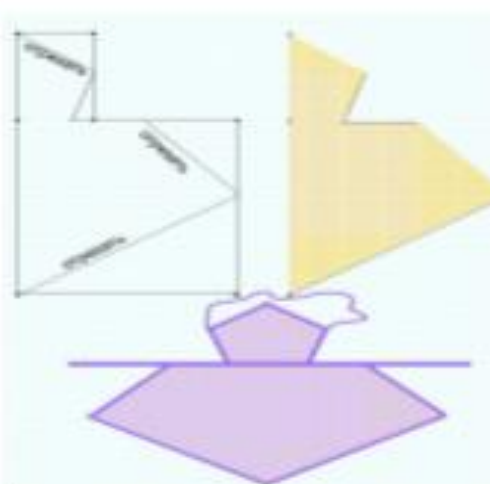
Model №3. Fartukni modellashtrish

Model №4. Fartukni modellashtrish

Model №5. Fartukni modellashtrish

Model №6. Fartukni modellashtrish

NAZORAT SAVOLLARI

1. Choynak yopgichi, taglik va ushlagich nima uchun kerak? Ularning funksiyasi nimadan iborat?
2. Texnik modellashtirish deganda nimani tushunasiz? U qanday usullarni o'z ichiga oladi?
3. Qanday materiallar fartuk uchun qulay va gigiyenik hisoblanadi?
4. Ushlagichni tayyorlash uchun qanday talablar qo'yiladi?
5. Choynak yopgich uchun qanday o'lchovlar olinadi?
6. Fartukni texnik modellashtirishda qanday usullardan foydalaniladi?
7. Fartukni texnik modellashtirishda cho'ntakning qanday turlaridan foydalaniladi?
8. Fartuk uchun qanday o'lchovlar kerak?
9. Fartukning etak kengligi qanday aniqlanadi?
10. Fartuk asos chizmasida qanday asosiy chiziqlar bor?